

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 293/2018-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. októbra 2018 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) a sudcov Jany Laššákovej a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť DAKNA Námestovo, družstvo, Kliňanská cesta 970, Námestovo, zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Vevurkom, Mieru 13, Námestovo, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 235/2014-263 z 22. septembra 2015 v časti, v ktorej bol potvrdený výrok rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 27 Cb 229/2005-244 zo 6. februára 2014, ktorým súd žalobu zamietol, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo DAKNA Námestovo, družstvo, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 235/2014-263 z 22. septembra 2015 v časti, v ktorej bol potvrdený výrok rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 27 Cb 229/2005-244 zo 6. februára 2014, ktorým súd žalobu zamietol, p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 235/2014-263 z 22. septembra 2015 v časti, v ktorej bol potvrdený výrok rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 27 Cb 229/2005-244 zo 6. februára 2014, ktorým súd žalobu zamietol, z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave j e p o v i n n ý uhradiť DAKNA Námestovo, družstvo, trovy konania v sume 559,04 € (slovom päťstopäťdesiatdeväť eur a štyri centy) na účet advokáta JUDr. Petra Vevurku, Mieru 13, Námestovo, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. januára 2016 doručená sťažnosť DAKNA Námestovo, družstvo (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) č. k. 2 Cob 235/2014-263 z 22. septembra 2015 v časti, v ktorej krajský súd potvrdil výrok rozsudku Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) č. k. 27 Cb 229/2005-244 zo 6. februára 2014, ktorým okresný súd žalobu zamietol.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ podal 11. mája 2004 na okresnom súde žalobu, prostredníctvom ktorej sa od žalovaného Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej aj „ministerstvo“) domáhal zaplatenia sumy 17 485,53 €. Svoj nárok sťažovateľ odvodzoval zo zmlúv o poskytnutí dotácie č. 507-01971/2001 z 5. novembra 2001 na sumu 237 279 Sk a č. 507-01877/2001 z 5. novembra 2001 na sumu 289 490 Sk na kompenzačné platby v živočíšnej výrobe – chov kráv s trhovou produkciou mlieka a zatrávenie ornej pôdy, sádov a chmeľníc (ďalej len „zmluvy o poskytnutí dotácie“). Sťažovateľ pri podávaní žaloby na okresnom súde postupoval pri určení pasívne legitimovanej osoby v zmysle právoplatného rozsudku

Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 5 C 2/02-61 zo 4. septembra 2003 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 6 Co 459/03 z 11. februára 2004, v ktorých uvedené súdy posudzovali totožný nárok vyplývajúci z už špecifikovaných zmlúv o poskytnutí dotácie. Sťažovateľ v tomto predchádzajúcom konaní označil za pasívne legitimovanú osobu Slovenskú republiku – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, avšak súdy jeho žalobu zamietli z dôvodu nesprávne pasívne legitimovanej osoby, pričom zároveň uviedli, že pasívne legitimovanou osobou je ministerstvo.

3. Sťažovateľ podal novú žalobu na Okresnom súde Bratislava I, kde žiadal, aby súd zaviazal ministerstvo na zaplatenie sumy 17 485,53 €, ktorá predstavovala nezaplatené prostriedky priamej štátnej dotácie na základe uzavretých zmlúv o poskytnutí dotácie. Okresný súd dospel k záveru, že návrh bol podaný dôvodne a sťažovateľ má právo na úhradu žalovanej sumy a úroky z omeškania. Proti rozsudku okresného súdu podalo ministerstvo odvolanie, na podklade ktorého krajský súd uznesením č. k. 2 Cob 28/2012-207 z 30. apríla 2013 napadnutý rozsudok okresného súdu č. k. 27 Cb 229/2005-183 z 8. septembra 2011 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd v zrušujúcom rozhodnutí uviedol, že v danej veci si sťažovateľ uplatňoval nárok na plnenie na základe zmlúv o poskytnutí dotácie, ktoré boli uzavreté na základe výnosu Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky o poskytovaní dotácii zo štátneho rozpočtu Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 2367/2/2001-100 zo 4. septembra 2001, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 3809/2/2000-100 z 18. decembra 2000. Ako poskytovateľ dotácií je označené „*Ministerstvo - regionálny odbor Dolný Kubín, Radlinského 1716/46, Dolný Kubín*“. V prípade uvedených dotácií ide o prostriedky štátneho rozpočtu poskytované podľa zákona č. 240/1998 Z. z. o poľnohospodárstve a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poľnohospodárstve“). Podľa krajského súdu z uvedeného vyplynulo, že nejde o vlastné prostriedky ministerstva, ale o prostriedky štátu, ktoré ministerstvo len spravuje. Odvolací súd teda dospel k záveru, že súd prvého stupňa sa nedostatočne vysporiadal s námietkou ministerstva o nedostatku vecnej legitimácie v prerokúvanom spore, nedostatočne skúmal, či ministerstvo v danom spore vystupovalo v právnom vzťahu so sťažovateľom vo svojom mene alebo len ako organizačná zložka štátu

v jeho mene, a preto bude potrebné, aby súd prvého stupňa skúmal, či ministerstvo je v predmetnej veci v žalobe správne označené, a to bez ohľadu na skutočnosť, že v zmluvách je uvedené ako poskytovateľ. V uznesení odvolací súd tiež konštatoval, že súd prvého stupňa uvedenú otázku nedostatočne odôvodnil, a to aj s poukazom na námietku *res iudicata* v spojitosti s právoplatným rozsudkom Okresného súdu Dolný Kubín.

4. Okresný súd viazaný právnym názorom krajského súdu sa opätovne zaoberal otázkou pasívnej legitímácie ministerstva a následne konštatoval, že nešlo o vlastné prostriedky ministerstva, ale o prostriedky štátu, ktoré ministerstvo len spravovalo. Z uvedeného dôvodu mala byť v konaní pasívne legitímovaná Slovenská republika, v mene ktorej konalo ministerstvo ako organizačná zložka štátu, a preto súd žalobu pre nedostatok pasívnej legitímácie žalovaného v celom rozsahu zamietol.

5. Sťažovateľ napadol toto rozhodnutie odvolaním, v ktorom okresnému súdu vyčítal, že sa nedostatočne vysporiadal s jeho tvrdeniami týkajúcimi sa vecnej legitímácie ministerstva najmä s poukazom na skoršie rozhodnutie Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 5 C 2/02-61 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 6 Co 459/03, v ktorých sa súdy otázkou vecnej legitímácie týkajúcou sa toho istého nároku ako v predmetnej veci zaoberali a túto vyhodnotili opačne ako okresný súd v napadnutom rozsudku. Sťažovateľ tiež napádal rozsudok okresného súdu pre jeho nepreskúmateľnosť. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia pokladal sťažovateľ za nedostatočné, pretože okresný súd sa nevysporiadal s jeho tvrdeniami, ale len konštatoval, že ministerstvo nie je pasívne legitímované. V odôvodnení napadnutého rozsudku chýbala argumentácia (vecná, právna), ktorou by okresný súd podložil svoje stanovisko o absentujúcej pasívnej legitímácii ministerstva. Nesprávne právne posúdenie v predmetnej veci sťažovateľ videl v tom, že okresný súd pochybil pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. Je zrejmé (ako to uvádzal okresný súd aj v odôvodnení rozsudku z 8. septembra 2011), že zmluvy o poskytnutí dotácie boli uzavreté s ministerstvom, teda so subjektom označeným v návrhu na strane žalovaného. V odôvodnení v rozsudku č. k. 27 Cb 229/2005-183 z 8. septembra 2011 a v rozsudku č. k. 27 Cb 229/2005-224 zo 6. februára 2014 aplikuje okresný súd rovnaké ustanovenia zákona o poľnohospodárstve, od ktorých odvíja pasívnu legitímáciu žalovaného, avšak v prvom prípade zastáva názor, že žalovaný je pasívne legitímovaným subjektom v predmetnom

spore, a v druhom prípade za použitia tých istých ustanovení konštatuje, že žalovaný nie je pasívne legitimovaným subjektom pre toto konanie. Aj táto okolnosť spôsobuje, že rozsudok súdu je nepresvedčivý a najmä nepreskúmateľný.

6. O odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd napadnutým rozhodnutím tak, že ho potvrdil ako vecne správny.

7. Sťažovateľ namieta, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu bolo porušené jeho právo domáhať sa svojich práv na nestrannom a nezávislom súde. Poukazuje na to, že vzniknutý právny stav a protichodné rozhodnutia odvolacích súdov (Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Žiline) vytvárajú právny nesúlad v rámci rozhodovania všeobecných súdov a vytráca sa právna istota ako jeden z princípov právneho štátu. Právna istota by sa mala prejavovať jednak pri tvorbe práva, ako aj pri jeho realizácii, pričom výsledkom procesu tvorby práva majú byť jasné, zrozumiteľné a určité právne normy. Následne pri realizácii práva vystupuje do popredia požiadavka, aby orgány pri aplikácii práva postupovali v obdobných situáciách rovnako, aby nedochádzalo k svojvôli.

8. Sťažovateľ poukazuje na to, že v zmluvách o poskytnutí dotácie vystupovali dva subjekty, na jednej strane sťažovateľ ako prijímateľ dotácií a na strane druhej je uvedený žalovaný (ministerstvo) ako poskytovateľ dotácií. V zmysle toho je zrejmé, že ministerstvo prostriedky štátneho rozpočtu nielen spravovalo, ale ich aj poskytovalo. Finančné prostriedky na poskytovanie dotácií boli ministerstvu zo štátneho rozpočtu vyčlenené, následne s týmito prostriedkami hospodárilo a poskytovalo ich jednotlivým subjektom na základe uzavretých zmlúv. V zmysle uvedeného je zrejmé, že žalovaný mal na základe zmlúv o poskytnutí dotácie sťažovateľovi poskytnúť už prerozdelené finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu (do jednotlivých kapitol, teda aj priamo ministerstvu). Sťažovateľ zastáva názor, že v danom prípade išlo o finančné prostriedky ministerstva.

9. Sťažovateľ ďalej poukazuje na to, že krajský súd v napadnutom rozhodnutí otázku vecnej legitímácie posudzoval výlučne sám a vôbec pritom nevychádzal z rozhodnutia Okresného súdu Dolný Kubín a ani sa nezaoberal týmto právoplatným rozhodnutím, na ktoré poukazoval sťažovateľ a ktoré jednoznačne zdefinovalo, že pasívne

legitimovaným subjektom v spore má byť ministerstvo, ktoré následne sťažovateľ aj zažaloval na Okresnom súde Bratislava I, avšak následne krajský súd v tomto prípade vyslovil opačný názor a u žalovaného konštatoval nedostatok vecnej pasívnej legitímácie.

10. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide podľa ústavného súdu spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

11. O zjavnú vadu rozhodnutia ide podľa sťažovateľa aj v tomto prípade, pretože sťažovateľ, pridržiavajúc sa názoru Okresného súdu Dolný Kubín a Krajského súdu v Žiline, zažaloval subjekt, ktorý uvedené súdy označili ako pasívne legitimovaný, avšak Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave jeho žalobu zamietli z dôvodu nedostatku pasívnej legitímácie bez toho, aby sa vyjadrili, akým spôsobom dospeli k inému právnomu názoru, ako je to uvedené v predchádzajúcich rozhodnutiach. Rozhodnutie krajského súdu sťažovateľ pokladá za svojvoľné, nerešpektujúce právny stav, ktorý založili súdy, ktoré sa tým istým nárokom sťažovateľa zaoberali pred ním. Rozhodnutie je nezdôvodnené, a tým sa stáva rozhodnutím arbitrárnym.

12. Uvedeným postupom podľa názoru sťažovateľa súdy porušili základné princípy právnej istoty. Sťažovateľ na tomto mieste poukazuje na judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných

právných predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09). Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Rešpektovanie princípu právnej istoty musí byť prítomné v každom rozhodnutí orgánov verejnej moci, a to tak v oblasti normotvornej, ako aj v oblasti aplikácie práva, keďže práve na ňom sa hlavne a predovšetkým zakladá dôvera občanov, ako aj iných fyzických osôb a právnických osôb k orgánom verejnej moci (IV. ÚS 92/09). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06). U sťažovateľa došlo postupom súdov k narušeniu dôvery v právny systém, ktorého jedným zo základných princípov je práve princíp právnej istoty a predvídateľnosť súdnych rozhodnutí.

13. Sťažovateľ ďalej poukazuje na to, že napadnutým rozhodnutím bol porušený princíp predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. Za predvídateľné považuje také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Účastníci konania by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť na ich preukázanie dôkazy. Rovnako by nemali byť zaskočení takým postupom súdu, ktorý nemá oporu v predvídateľnom právnom postupe súdu, ktorý nie je v súlade s procesným právom a jeho pravidlami. V tejto súvislosti nemôže inak ako konštatovať, že rozhodnutia krajského súdu a okresného súdu, ktorý prvýkrát rozhodol tak, že žalobe vyhovel, a až po odvolaní zmenil právny názor a žalobu zamietol, pričom krajský súd toto rozhodnutie potvrdil, boli pre sťažovateľa výslovne nepredvídateľné.

14. S ohľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil, že napadnutým rozsudkom bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a aby nálezom zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 235/2014-263 z 22. septembra 2015, ktorým krajský súd potvrdil výrok rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 27 Cb 229/2005-244 z 6. februára 2014, ktorým bola žaloba zamietnutá, a vec vrátil v rozsahu zrušenia krajskému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ tiež žiada, aby mu ústavný súd priznal nárok na náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

15. Uznesením sp. zn. II. ÚS 293/2018 zo 14. júna 2018 prijal ústavný súd sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie. Následne podľa § 29 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predložil prijatú sťažnosť na vyjadrenie účastníkom, resp. vedľajšiemu účastníkovi konania a podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde účastníkov konania vyzval na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci prípisom sp. zn. 1 SprV 343/2018, doručeným ústavnému súdu 4. júla 2018, písomne vyjadril krajský súd ako účastník konania a prípisom č. k. 374/2018-100, doručeným 19. júla 2018, tiež ministerstvo ako vedľajší účastník. Sťažovateľ na uvedené vyjadrenia reagoval stanoviskom doručeným ústavnému súdu 25. júla 2018.

16. K námietke, podľa ktorej sa všeobecné súdy pri rozhodovaní neriadili rozhodnutiami Okresného súdu Dolný Kubín a Krajského súdu v Žiline, predseda krajského súdu vo vyjadrení uviedol, že súd pri svojom rozhodovaní nie je viazaný rozhodnutiami iných súdov. Krajský súd ďalej zrekapituloval priebeh konania predchádzajúceho vydaniu napadnutého uznesenia krajského súdu. K námietke, že rozhodnutia odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie sú nepreskúmateľné a že súd pochybil pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, uviedol, že predmetné rozhodnutie je senátnym rozhodnutím, je riadne

odôvodnené a vychádza z jednotného právneho názoru odvolacieho senátu na daný skutkový stav. Odvolací súd v napadnutom rozhodnutí vychádzal z § 1 ods. 2 zákona o poľnohospodárstve, podľa ktorého štát podporuje podnikanie v poľnohospodárstve najmä poskytnutím nenávratných finančných prostriedkov štátneho rozpočtu a nenávratných finančných prostriedkov štátnych fondov. Odvolací súd poukázal na § 1 ods. 5 citovaného zákona, podľa ktorého za hospodárne poskytovanie prostriedkov štátneho rozpočtu podľa ods. 2 zodpovedá ministerstvo. Podľa právneho názoru odvolacieho súdu z uvedených ustanovení vyplýva, že v danej veci v tom čase nešlo o vlastné prostriedky ministerstva, ale o prostriedky štátu, ktoré ministerstvo len spravovalo, a to bez ohľadu na skutočnosť, že v zmluvách je uvedený ako poskytovateľ ministerstvo. Podľa v tom čase platného § 2 zákona o poľnohospodárstve je podpora podnikania v poľnohospodárstve zo strany štátu jednou z foriem štátnej pomoci. Keďže v tejto právnej veci za poskytnutie určitého nároku je zodpovedný štát – Slovenská republika, je nevyhnutné rozlišovať, kto je pasívne legitimovaným subjektom. Odvolací súd vyslovil právny záver, že žalobca mal správne označiť žalovaného ako „*Slovenská republika, v zastúpení Ministerstvom pôdohospodárstva SR*“ (v súčasnosti Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky). Z uvedených dôvodov rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil. Krajský súd vo vyjadrení uzatvára, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie sú dostatočne odôvodnené a je z nich zrejmé, akými úvahami sa súd pri svojom rozhodnutí riadil a na základe akých právnych predpisov na základe predložených listinných dôkazov vyvodil svoj právny záver. V závere svojho prípisu predseda krajského súdu oznámil, že v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

17. Vedľajší účastník v prípise uviedol, že okresný súd dostatočne zistil skutkový stav veci, vysporiadal sa so všetkými listinnými dôkazmi, oboznámil sa s celým pripojeným spisovým materiálom a vyvodil správny právny záver. Sťažovateľ v sťažnosti neuvádza nové právne skutočnosti, ktoré by mohli mať vplyv na zrušenie napadnutých rozhodnutí. Vzhľadom na to vedľajší účastník navrhuje, aby ústavný súd sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

18. Sťažovateľ v replike konštatuje, že trvá na dôvodoch svojej sťažnosti. Vyjadrenie krajského súdu nepovažuje za dôvodné. Predovšetkým zdôrazňuje, že protichodné rozhodnutia všeobecných súdov (Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Žiline) v otázke pasívnej vecnej legitímácie vytvárajú právny nesúlad v rámci rozhodovania všeobecných súdov a vytráca sa právna istota ako jeden z princípov právneho štátu. Právna istota by sa mala prejavovať jednak pri tvorbe práva, ako aj pri jeho realizácii, pričom výsledkom procesu tvorby práva majú byť jasné, zrozumiteľné a určité právne normy. Následne pri realizácii práva vystupuje do popredia požiadavka, aby orgány pri aplikácii práva postupovali v obdobných situáciách rovnako, aby nedochádzalo k svojvôli. K otázke merita veci poukazuje sťažovateľ na neprávoplatný rozsudok Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 27 Cb 229/2005 z 8. septembra 2011, ktorým súd sťažovateľovi jeho uplatnený nárok priznal. Považuje tiež za potrebné zdôrazniť, že ním uplatňovaný nárok bol opretý o platne uzatvorené zmluvy, teda vyplýval zo zmluvného vzťahu. Sťažovateľ zastáva názor, že jeho sťažnosť je dôvodná v celom rozsahu, a navrhuje, aby jej ústavný súd vyhovel. V zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

19. Vzhľadom na to, že účastníci konania netrvali na ústnom prerokovaní veci, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

20. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli

porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

22. Ústavný súd vo svojej judikatúre (na ktorú v sťažnosti odkazuje aj sťažovateľ) mnohokrát konštatoval, že neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09, III. ÚS 190/2016). Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Rešpektovanie princípu právnej istoty musí byť prítomné v každom rozhodnutí orgánov verejnej moci, a to tak v oblasti normotvornej, ako aj v oblasti aplikácie práva, keďže práve na ňom sa hlavne a predovšetkým zakladá dôvera občanov, ako aj iných fyzických osôb a právnických osôb k orgánom verejnej moci (IV. ÚS 92/09).

23. V posudzovanom prípade stáli oproti sebe dva protichodné právne názory týkajúce sa existencie pasívnej vecnej legitímácie v spore, ktorého predmetom bol nárok na plnenie zo zmlúv o poskytnutí dotácie uzavretých medzi sťažovateľom ako príjemcom dotácie na strane jednej a ministerstvom ako poskytovateľom na strane druhej. Krajský súd v Žiline bol v zhode s Okresným súdom Dolný Kubín toho názoru, že aktívne vecne legitimovaným subjektom je v danom prípade ministerstvo, preto musela byť žaloba smerujúca proti Slovenskej republike zamietnutá. Podľa názoru Krajského súdu v Bratislave bolo, naopak, nesporné, že ministerstvo v danom spore vystupovalo v právnom vzťahu so žalobcom nie vo svojom mene, ale len ako organizačná zložka štátu v jeho mene. To platilo bez ohľadu na skutočnosť, že v zmluvách je ako poskytovateľ označené ministerstvo. Uvedené malo vyplývať z § 2 zákona o poľnohospodárstve, podľa ktorého je podpora podnikania v poľnohospodárstve jednou z foriem štátnej pomoci. Sťažovateľ mal preto správne žalovať Slovenskú republiku – ministerstvo. Sťažovateľ v konaní pred Okresným súdom Bratislava I a Krajským súdom v Bratislave upozorňoval na to, že sa pri

podaní žaloby a označení žalovaného subjektu riadil právnym názorom vysloveným v právoplatných rozhodnutiach Okresného súdu Dolný Kubín a Krajského súdu v Žiline v tej istej veci. Okresný súd Bratislava I aj Krajský súd v Bratislave sa právnym názorom predostretým v skorších rozhodnutiach vôbec nezaoberali a vyslovili názor úplne opačný. K námietkam sťažovateľa uviedli len toľko, že rozhodnutia iných súdov nie sú pre nich záväzné.

24. Ústavný súd však už v minulosti vyslovil, že aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere verejnosti v spravodlivé súdne konanie a v súdny systém ako taký (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05).

25. Postup, ktorý zvolil Krajský súd v Bratislave, bol neakceptovateľný už aj z toho dôvodu, že sťažovateľ pri podaní žaloby a označení žalovaného subjektu konal s dôverou v právoplatné súdne rozhodnutie a postupoval plne v súlade s tam uvedeným právnym názorom. Tým, že všeobecné súdy k otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného zaujali protirečiaci si právny názor a v oboch prípadoch žalobu zamietli, vytvorili situáciu, ktorú nie je možné nazvať inak než absurdnou. Krajský súd v Bratislave bol za tejto situácie povinný prijať taký výklad príslušných zákonných ustanovení, ktorý by zachoval právo na súdnu ochranu sťažovateľa.

26. Zákon o poľnohospodárstve v tomto prípade jednoznačne nestanovil, že zmluvy o poskytnutí dotácie uzatvára štát, v mene ktorého koná ministerstvo (porovnaj napr. s § 3 a § 4 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; pričom aj v tomto prípade je vylúčený prílišný formalizmus v neprospech účastníka – pozri nález sp. zn.

II. ÚS 675/2016). Ustanovenia, podľa ktorých podnikanie v poľnohospodárstve podporuje štát (§ 1 ods. 2), resp. podľa ktorých je podpora podnikania v poľnohospodárstve jednou z foriem štátnej pomoci (§ 2), pričom za hospodárne poskytovanie prostriedkov štátneho rozpočtu zodpovedá ministerstvo (§ 1 ods. 3), nevylučujú záver, že v právnych vzťahoch tu vystupovalo priamo ministerstvo. Zodpovednosť za nejasne nastavené pravidlá týkajúce sa konania štátu nie je v okolnostiach posudzovaného prípadu možné prenášať na sťažovateľa, ale mal by ich niesť v prvom rade štát (bez ohľadu na to, že ide o súkromnoprávny spor, v ktorom majú účastníci formálne rovnaké postavenie).

27. V posudzovanom prípade šlo o spor zo zmlúv o poskytnutí dotácie, pri uzatváraní ktorých ministerstvo navonok konalo vlastným menom – z dotknutých zmlúv ani zo zákona nevyplývalo, že by ministerstvo konalo v mene štátu; naopak, ako strana zmluvy je označené ministerstvo, ktorého zástupca ich so sťažovateľom aj uzatvoril. Ministerstvo ako rozpočtová organizácia je právnickou osobou štátu, ktorá má právo samostatne hospodáriť s majetkom štátu, ktorý jej bol na tento účel určený štátnym rozpočtom, a tiež spôsobilosť vo vlastnom mene nadobúdať práva a zaväzovať sa. Uvedené vyplýva z § 21 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov, resp. z § 21 neskoršieho zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 1 písm. g) zákona č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, resp. § 9 ods. 1 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Bez toho, aby sa ústavný súd detailne zaoberal špecifickou povahou právnickej osoby štátu a jej vzťahom k štátu (ide v podstate o hybrid, keďže ide o dvojjedinú právnickú osobu, keď každá z nich má právnu subjektivitu, avšak zároveň ide vo svojej podstate o jeden a ten istý subjekt – štát), konštatuje, že ministerstvo malo právnu subjektivitu a spôsobilosť disponovať s jemu určenými finančnými prostriedkami, pričom v tomto prípade aj navonok konalo ako samostatný subjekt. Z čl. 4 ods. 4 Štatútu Regionálnej konkurznej komisie regionálneho odboru Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 329/2001-100, ktorá posudzovala a odporúčala na schválenie žiadosti o dotácie podľa výnosu Ministerstva

pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 3809/1/2000-100 z 18. decembra 2000, tiež vyplývalo, že to bolo priamo ministerstvo, ktoré zabezpečovalo výplatu poskytnutých dotácií na účty úspešných žiadateľov („... za poskytnuté dotácie spracuje RO MP SR za každý paragraf zvlášť hromadný platobný príkaz, ktorý zašle elektronickou formou aj písomne spolu s menovitým zoznamom na finančný odbor ministerstva, ktorý po vykonaní kontroly zabezpečí poukávanie prostriedkov na osobitné účty žiadateľov“). Nejasnosti vyplývajúce z právnej konštrukcie ministerstva ako právnickej osoby štátu (hlavne pokiaľ ide o otázku majetkovej zodpovednosti z právnych a protiprávnych úkonov) nemôžu ísť na ťarchu sťažovateľa. S ohľadom na uvedené sťažovateľ nemal dôvod domnievať sa, že v danom zmluvnom vzťahu nevystupuje štátny orgán príslušný podľa hmotnoprávnych predpisov. Keď preto sťažovateľ (riadiac sa právnym názorom Okresného súdu Dolný Kubín, resp. Krajského súdu v Žiline) žaloval priamo ministerstvo, bolo povinnosťou všeobecných súdov zohľadniť špecifické okolnosti prípadu a posúdiť vec tak, že podľa čl. 1 ods. 3 zákona o poľnohospodárstve je pasívne vecne legitimovaným subjektom ministerstvo. Tým, že krajský súd potvrdil rozhodnutie, ktorým bola žaloba pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie ministerstva zamietnutá, odobril výklad vedúci k zjavnej nespravodlivosti, čím porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

28. Len pre upresnenie ústavný súd dodáva, že týmto nálezom nedáva univerzálnu odpoveď na otázku, kto je pasívne legitimovaným subjektom v sporoch so štátom. Ústavný súd však považuje za neprípustné, aby sa štát vyhýbal posúdeniu svojej zmluvnej (či deliktuálnej) zodpovednosti tým, že „prezlečie kabát“ a v súdnom konaní sa bude chvíľu tváriť ako ministerstvo a chvíľu zase ako štát konajúci prostredníctvom ministerstva (pričom stále ide v podstate o tú istú entitu), a to za súčinnosti všeobecných súdov, ktoré tomuto konaniu poskytnú ochranu tým, že si nájdu zdanlivo sofistikovaný spôsob, ako podstatu sporu vecne neprerokovať. Ústavný súd už v minulosti jasne signalizoval, že nebude tolerovať prehnany formalizmus v situácii, keď je žalobcom ako žalovaná strana označený len orgán oprávnený v mene štátu konať, avšak z obsahu podania vyplýva, že žaloba v skutočnosti smeruje proti štátu (pozri nález sp. zn. II. ÚS 675/2016). Uvedené platí aj naopak. Z týchto dôvodov (a len nad rámec veci) ústavný súd dodáva, že

neakceptovateľný bol už postup Okresného súdu Dolný Kubín a Krajského súdu v Žiline. Ich pochybenie malo byť napravené zo strany Okresného súdu Bratislava I a Krajského súdu v Bratislave, čo sa však nestalo a tieto súdy namiesto toho prispeli k ďalšej nespravodlivosti.

29. Ústavný súd z uvedených dôvodov návrhu sťažovateľa vyhovel a napadnuté rozhodnutie zrušil. V ďalšom konaní bude na všeobecných súdoch, aby posúdili, či nárok sťažovateľa uplatnený žalobou proti ministerstvu, ktoré je v spore vecne pasívne legitimovaným subjektom, je dôvodný.

30. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľovi vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom.

31. Pri stanovení výšky priznanej náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal ústavný súd z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov s tým, že predmet konania pred ústavným súdom (konanie o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy) je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 129/03, III. ÚS 11/05, III. ÚS 142/06). V tomto smere preto ústavný súd pri výpočte odmeny nevychádzal z hodnoty predmetu sporu pred všeobecnými súdmi tak, ako ju v ústavnej sťažnosti vyčíslil právny zástupca sťažovateľa. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v konaní pred ústavným súdom sa určí ako šestina z výpočtového základu (t. j. za rok 2016 zo sumy 858 € a za rok 2018 zo sumy 921 €), čo predstavuje za rok 2016 sumu 143 € a za rok 2018 sumu 153,50 €. Hodnota režijného paušálu predstavuje za rok 2016 sumu 8,58 € a za rok 2018 sumu 9,21 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu krajského súdu), čo celkovo predstavuje sumu 439,50 €. K tomu bolo potrebné pripočítať trikrát režijný paušál, teda dvakrát sumu 8,58 € a raz sumu 9,21 €, čo je spolu suma 26,37 €.

Celková výška priznanej náhrady trov konania tak predstavuje sumu 465,87 €. Vzhľadom na to, že právny zástupca je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), výsledná výška trov konania vrátane DPH predstavuje sumu 559,04 €. Trovy konania v určenej sume je krajský súd povinný zaplatiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku; bod 3 výrokovej časti nálezu).

32. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. októbra 2018